

Юрій ЯСІНОВСЬКИЙ (Львів)

ФУНДАМЕНТАЛЬНА ПРАЦЯ О. ЮРІЯ АВВАКУМОВА В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ*

На початку червня 2011 р. вийшла друком унікальна праця отця д-ра Юрія Аввакумова, присвячена обрядовим дискусіям між Римом і Константинополем доби високої схоластики, себто XI–XIII століть. Це видання є перекладом українською мовою монографії, що вперше вийшла німецькою 2002 р. і в майже двадцятьох рецензіях західного наукового світу отримала схвальні відгуки¹.

Здавалося б, ця тема надто спеціальна й настільки занурена у далекій минувшині, що радше є спробою (дуже вдалою, зауважмо) самореалізуватися отцю Юрію як науковцеві-медієвісту, для якого праця над джерелами й багатою історіографією є проявом продуктивної наукової методології. Та як виявляється і на чому слушно наголошує Автор у передмові до українського Читача, справа не лише в цьому. Ця тема сягає глибших і значущіших проблем, бо «обрядові суперечки є лише віддзеркаленням значно ґрунтовніших і важливіших для Церкви проблем інкультурації Євангелія та єдності віри в розмаїтті культур» і «можуть виявитися актуальними для розуміння спадщини унійних Церков» (с. x–xi).

Розвиток унійного богослов'я, як вдало окреслює це явище о. Юрій, був спрямований на примирення двох культурних світів «шляхом збереження культурної ідентичності кожної зі сторін, водночас поєднуючи їх під проводом головної потуги Заходу — папства» (с. xi). Унійні мислителі проголосили важливу методологічну тезу: «В одній вірі, у різноманітності обрядів», актуальність якої у сучасному світі більш ніж очевидна.

---

* Юрій Аввакумов. *Витоки унійного богослов'я: Проблема церковної єдності в обрядових дискусіях між Римом і Константинополем в XI–XIII століттях* / авторизований перекл. з німецької Олег Конкевич, ред. Уляна Головач / Кафедра класичних, візантійських і середньовічних студій УКУ, Інститут Історії Церкви УКУ. Львів: Вид-во УКУ 2011. 445 с. (перекл. з нім. вид.: Georgi Avvakumov. *Die Entstehung des Unionsdankens. Die lateinische Theologie des Hochmittelalters in der Auseinandersetzung mit dem Ritus der Ostkirche* [=Veröffentlichungen des Grabmann-Institutes, Bd. 47]. Berlin: Akademie Verlag 2002. 433 с.).

¹ Перелік основних рецензій див. у прим. 2 на с. xii українського видання.

Праця виразно демонструє один із важливих шляхів формування раціонального мислення високої схоластики, складовими якої були: науковий диспут, аналітичні методи, представлення протилежних точок зору, *pro et contra*, вміння почути й зрозуміти іншого, іншу думку. Власне це й творило контури й основні засади плюралізму й демократії майбутньої європейської цивілізації. На відміну від греко-візантійського світу, який все щільніше замикався у власних інтенціях, власному світі думок, поглядів і обрядових звичаїв, не сприймаючи аргументів і поглядів латинського Риму, що в результаті привело до падіння колись могутньої й, здавалося б, вічної імперії ромеїв.

Дуже сумлінно опрацьована джерельна база, текст наповнений великою кількістю розлогих цитат і витягів із середньовічних трактатів, що подаються, як правило, мовою оригіналу (латиною чи грекою) з паралельними перекладами. Тексти скрупульозно проаналізовані й прокоментовані; Автор часто полемізує зі своїми попередниками й пропонує своє тлумачення того чи іншого уривка чи факту.

Перший лист папи Лева IX до Кируларія бл. 1053 р. підкреслює толерантність римського престолу до обрядових звичаїв греків, що проживали у Римі та за його межами у монастирях і поселеннях.

Поглянь, наскільки виваженішою, стриманішою та добрішою за вас є римська Церква! Адже й у Римі і поза його межами існує велика кількість грецьких монастирів і церков, і їм до цього часу не перешкоджали вільно наслідувати традиції отців і дотримуватися власного звичаю. Навпаки, їм радять зберігати свій обряд і заохочують до цього (с. 328).

Перекладач Олег Конкевич і редактор Уляна Головач доклали багато зусиль для знаходження українських відповідників складній і доволі строкатій богословській і літургічній термінології, у транслітерації українською абеткою і пристосуванні до норм української граматики, головно орфоєпії, багатьох імен і географічних найменувань, чимало з яких українською мовою подаються вперше. Зауважено лише окремі незручні вислови — «вирішення конфлікту», краще «розв'язання конфлікту» (с. xi).

Український Читач отримав прекрасну і глибоко наукову працю, яка вводить нашого сучасника у далекий і складний світ релігійного протистояння між Римом і Константинополем.